

PPS'en zijn proeftuinen voor nieuwe didactiek en versterkt vakmanschap. Hier is de docent niet langer (alleen) de bron van kennis, maar (ook) de facilitator van het leerproces. Professionalisering is dan echter wel een noodzaak.

Kennisontwikkeling

- De Kennisbank Food & Feed organiseert Expertontwikkelteams waarin docenten en experts uit het bedrijfsleven samen werken aan inspirerende onderwijscontent en lesmaterialen. Bij iedere module voor studenten wordt een passende **docentenworkshop** gemaakt, zodat docenten de content daadwerkelijk goed kunnen inzetten in de les.
- Green PAC werkt samen met het onderwijs aan een **doorlopende leerlijn kunststoffen** van mbo tot en met wo. Tevens ontstaat kruisbestuiving op docentniveau: roc-docenten volgen een master en worden betrokken bij de projecten van Green PAC.
- TechWise Twente heeft samen met TechYourFuture een bijeenkomst georganiseerd over **circulaire carrières**, waar docenten en werknemers gestimuleerd worden om deels in het bedrijfsleven werkzaam te zijn en deels les te geven aan studenten en werknemers.

Veel PPS'en leggen de focus op het ontwikkelen van eigentijds onderwijs. In de kern gaat het steeds om het ontwikkelen van nieuwe leervormen en leercontexten en sterker vakmanschap. Dit stelt andere eisen aan de docenten die hier vanuit de onderwijsinstellingen bij betrokken zijn. Zij hebben een breder didactisch repertoire nodig en een groter arsenaal aan kennisbronnen. Op eigen houtje kunnen ze dat niet ontwikkelen; daarvoor gaan de vernieuwingen in de praktijk te snel.

“EEN PPS KAN DOCENTEN UIT DE PRAKTIJK KOPPELEN AAN DE MEEST ENTHOUSIASTE DOCENTEN UIT HET ONDERWIJS DE COALITION OF THE WILLING”

Nieuwe leervormen en -contexten

De verantwoordelijkheid voor de professionalisering van docenten ligt in eerste instantie bij de onderwijsinstellingen. In het bijzonder gaat het om de ontwikkeling van de rol van de docent: denk aan nieuwe combinaties met bijvoorbeeld de rol van projectleider, businessdeveloper, relatiemanager, innovatiemanager of onderzoeker.

Wat een PPS kan doen, is professionals uit de praktijk koppelen aan de meest enthousiaste docenten uit het onderwijs (de 'coalition of the willing'). Een analyse van de 160 PPS'en die in de afgelopen jaren in het mbo en hbo zijn ontwikkeld, laat zien dat er in de praktijk al veel voorbeelden zijn van wederzijds leren en professionaliseren. Hierbij kiezen PPS'en als invalshoek 'innoveren in de praktijk' of 'leren in de praktijk'.

“REFLECTIE OP PROFESSIONALISERING IS EEN RANDVOORWAARDE OM NIEUWE DIDACTIEK EN VERSTERKT VAKMANSCHAP VAN DE GROND TE KRIJGEN”

Twee invalshoeken

1. Innoveren in de praktijk

- Innovatiewerkplaatsen (IWP's) zijn 'proeftuinen' waarin onderzoekers, docenten, studenten (hbo en mbo) en professionals uit het werkveld gezamenlijk werken aan vraaggestuurde, praktijkgerichte innovatie. Een voorbeeld is het CoE Healthy Ageing.
- Communities of Practice (CoP's) zijn open innovatienetwerken waarin studenten, docenten, onderzoekers en professionals samen aan projecten werken. Vanuit elke CoP zijn er projecten waarin innovatievragen en toegepaste onderzoeken door lectoren/practoren en docentonderzoekers gecombineerd worden, met inzet van studenten en docenten voor testing, prototyping, proofs of concept en (stage- en afstudeer)onderzoek. Een voorbeeld is CHILL.

2. Leren in de praktijk

- Living Labs zijn nieuwe onderwijsvormen waarin studenten, medewerkers, docenten en soms ook klanten samen leren en innoveren. Deze labs bieden bijvoorbeeld mogelijkheden voor het ontwerpen van minoren (onder meer bij Zorgtechniek Limburg).
- Blended learning is een mix van online en face-to-face learning. Het verbindt theorie en praktijk, hard skills met soft skills, individueel leren met groepssamenwerking en educatie met onderzoek. Een voorbeeld is KDC Logistiek.

Vormen van professionalisering

Goede facilitering is belangrijk om alle docenten in staat te stellen de transitie naar nieuwe leervormen en versterkt vakmanschap mee te maken. Het gaat dan om informele en formele vormen van 'bijscholing', maar ook om het wegnemen van organisatorische knelpunten. De ontwikkeling van nieuw onderwijs vindt dan ook vaak plaats in combinatie met 'train the trainer'-trajecten, waarin docenten wegwijs worden gemaakt in nieuwe onderwijsinhoud, apparatuur en didactiek. Maar wederzijds leren en ontwikkelen wordt ook gefaciliteerd door docenten, studenten, ondernemers en onderzoekers samen te brengen rondom innovatievragen. In de eerdergenoemde analyse van 160 PPS'en komen verschillende formele en informele vormen van leren en professionaliseren naar voren:

- **Multidisciplinaire ontwikkelteams**

Docentontwikkelteams (DOT's), Professionele leergemeenschappen (PLG's) of Expertontwikkelteams (EOT's) zijn teams van experts uit het onderwijs en het werkveld, die samen onderwijsinhoud ontwikkelen die aansluiten bij de behoeften van studenten en het beroepenveld. Dit gebeurt vaak in combinatie met masterclasses voor docenten die met de nieuwe onderwijsinhoud gaan werken.

Oplossen organisatorische knelpunten

- CIV Maintenance & Procestechiek voert gesprekken met bedrijven om te zien hoe met **hybride docentschap** de tekorten aan goede docenten kunnen worden tegengaan.
- Scholen die meedoen aan CIV Maritieme Techniek hebben beleidsmaatregelen genomen om het makkelijker te maken **docentenstages** tot stand te laten komen. De ene school sluit gedurende een week de deuren om alle medewerkers in die week stage te laten lopen. De andere school heeft in het beleid opgenomen dat alle docenten eens per drie jaar verplicht een docentemstage volgen.
- In CIV Logisticus van de Toekomst krijgen docenten meer **ruimte voor accountmanagement**. Zo is er een docent vrijgespeeld die langs leveranciers gaat en is er een docent gevonden die twee dagen in de week aan de slag gaat met de externe communicatie.
- Groene CIV's hebben **pioniers en ambassadeurs** aangesteld. Hun aantal moet gaandeweg worden vergroot.

• Masterclasses

Onderdeel van veel nieuw ontwikkelde opleidingen zijn train-de-docent- en train-de-trainer-trajecten. Daarnaast geven experts uit het bedrijfsleven onder meer masterclasses voor docenten wanneer nieuwe machines in gebruik worden genomen. Bijvoorbeeld een bedrijf als Festo dat docenten traint in het gebruik van nieuwe apparatuur en technieken.

“DOCENTEN HEBBEN EEN BREDER DIDACTISCH REPERTOIRE NODIG EN EEN GROTER ARSENAAL AAN KENNISBRONNEN”

• Docentenstages

Docentenstages verbeteren de aansluiting van docenten op de arbeidsmarkt en de ontwikkelingen in het bedrijfsleven. Na afloop van de stage wordt de opgedane kennis verwerkt in lesstof en/of met collega's gedeeld. Scholen nemen beleidsmaatregelen om docentstages te stimuleren.

• Hybride docenten

Hybride docenten zijn parttime actief in het onderwijs en de andere dagen werkzaam bij een relevant bedrijf. Hier gaat zowel in het onderwijs als in de beroepspraktijk een dynamiserende werking van uit: het stimuleert leren van elkaar.

• Internationalisering

Het netwerk kan ook internationaal worden uitgebreid. Denk aan buitenlandstages voor docenten of internationale living labs met betrokkenheid van internationale bedrijven, professionals, kennisinstellingen en -universiteiten.

Bijscholing

- CIV Zorgtechniek Limburg heeft samen met Zuyd Hogeschool voor 200 mbo-docenten een **bijscholingsprogramma over technologie in de zorg** ontwikkeld en uitgevoerd.
- Docenten zijn enthousiast over de **docentenstages** van CIV Maintenance & Procestechneek, waarbij zij voor kortere of langere tijd opnieuw (of voor het eerst) de praktijk van de procesindustrie ingaan.
- CIV PCC heeft in samenwerking met Windesheim Lectoraat Kunststoftechnologie en LTB een **professionaliseringstraject voor docenten** ontwikkeld. Een onderwijskundige adviseur gaat in gesprek met docenten van de fase 2- en 3-opleidingen om per persoon een onderwijsaanbod op maat te kunnen aanbieden en uitvoeren.
- Al meer dan 260 docenten van Fontys hebben **cursussen toetsing en onderzoek** op medior- en specialistniveau gevolgd, die zijn ontwikkeld vanuit CoE HTSM.
- Vanuit MAC volgen bedrijfswagendocenten jaarlijks een vijfdaags programma bij importeurs en tevens een stage bij de bedrijven. Het bedrijfsleven stelt dit **opleidingsaanbod** gratis ter beschikking.

- **Combineren van onderzoek en onderwijs in de hele onderwijkskolom**

Door docenten te betrekken in onderzoek en hun onderzoeksvaardigheden te vergroten, wordt state-of-the-art kennis in het klaslokaal gebracht. Docenten werken bijvoorbeeld naast hun onderwijstaak twee à drie dagen in een lectoraat. Ook worden er docenten opgeleid in het profiel van docent-onderzoeker. Daarbij worden grenzen binnen de onderwijkskolom doorbroken: er zijn bijvoorbeeld mbo-docenten betrokken bij lectoraten in het hbo.

- **Gastdocenten**

Experts uit het bedrijfsleven verzorgen bijvoorbeeld gastlessen voor studenten. Door deze samenwerking komen ook docenten rechtstreeks in aanraking met de nieuwste ideeën, kennis en inzichten uit de praktijk.

Knelpunten en randvoorwaarden

In de praktijk zijn er nog wel wat belemmeringen die het vormgeven aan nieuwe leervormen en -contexten in de weg staan. Een veelgehoord knelpunt is de inflexibiliteit van onderwijsorganisaties: een knellend rooster, gebrek aan tijd bij docenten. Een ander aandachtspunt is dat het lastig blijkt om meer docenten in de ontwikkeling mee te krijgen. Niet iedere docent is intrinsiek gemotiveerd voor innovatie. Het is daarom van belang dat professionalisering van en door docenten een integraal onderdeel van de PPS is en dat daar ook op regelmatige basis kritisch op gereflecteerd wordt. Alleen op die manier wordt nieuwe didactiek en versterkt vakmanschap ook echt gerealiseerd.

